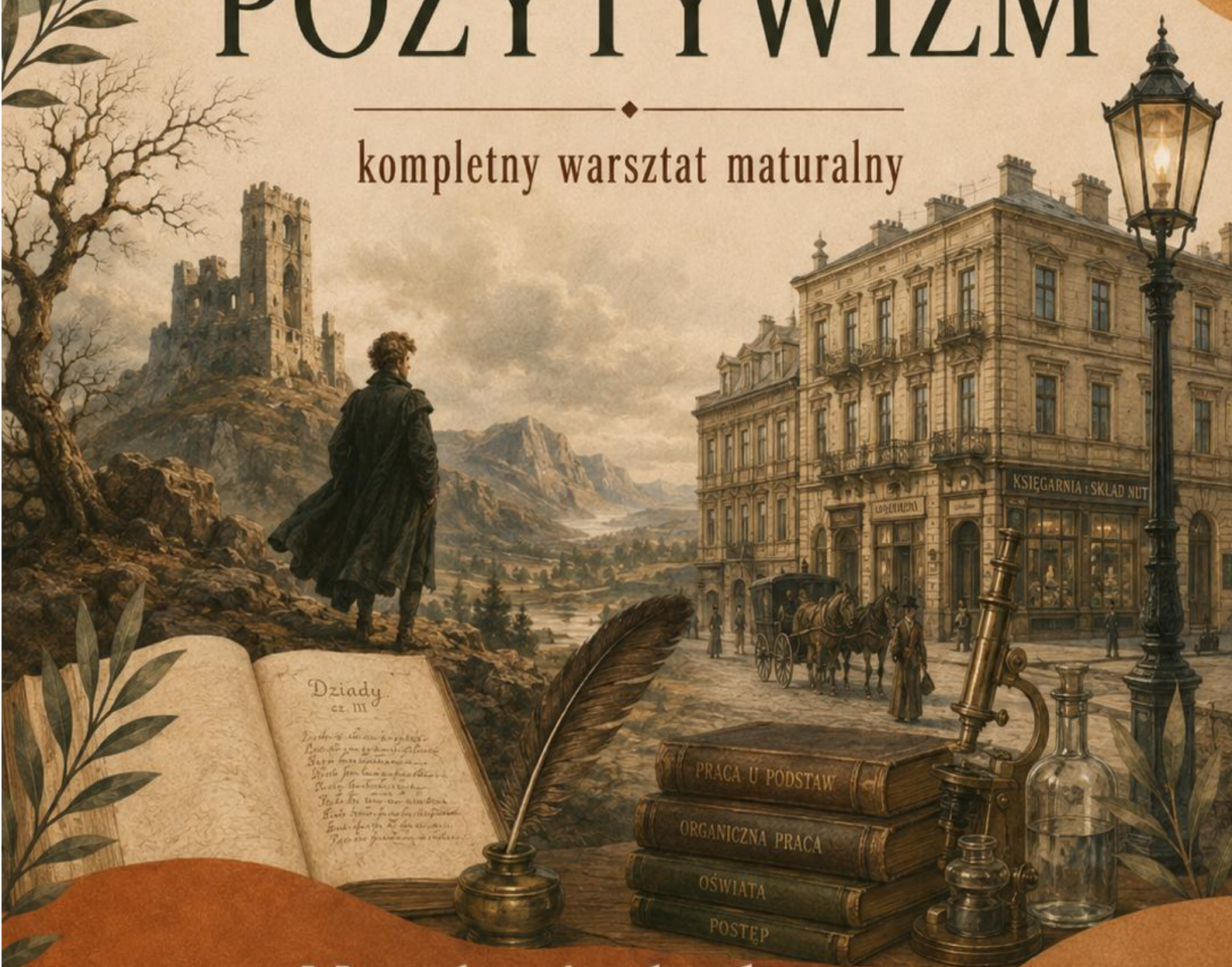

Teoria • Zadania • Sprawdzian • Matura ustna • Wypracowanie

ROMANTYZM i POZYTYWIZM

kompletny warsztat maturalny

Monika Andrulewicz

— Zdaj Dobrze —

Spis treści

ROMANTYZM.....	6
Teoria potrzebna do zdania matury.....	6
Romantyzm na maturze – aktualny zakres.....	7
Adam Mickiewicz – od ballady do dramatu narodowego	23
„Romantyczność” – programowy spór o prawdę.....	23
Wybrane ballady – ludowa sprawiedliwość.....	24
„Oda do młodości” – między klasycyzmem a romantyzmem.....	25
„Sonety krymskie” – podróż przez krajobraz i własne wnętrze.....	27
„Dziady” część III – dramat, który trzeba zrozumieć.....	28
„Pan Tadeusz” – romantyczna ojczyzna pamięci.....	45
Juliusz Słowacki – polemika z romantycznym bohaterem	45
„Kordian” – zakres rozszerzony, ważny kontekst.....	45
„Testament mój” – poezja jako zobowiązanie.....	46
Cyprian Kamil Norwid – romantyk późny i osobny.....	47
Najważniejsze pojęcia.....	48
Po tej części powinieneś umieć	49
Jak CKE pyta o romantyzm?.....	51
Zadania z arkuszy egzaminacyjnych.....	51
Romantyzm – odpowiedzi.....	55
Jak CKE pyta o romantyzm? Wnioski dla maturzysty.....	58
Co powinieneś umieć po przeanalizowaniu zadań CKE?	61
40 autorskich zadań maturalnych	62
I. Przełom romantyczny: poznanie, ludowość i młodość	63
II. „Sonety krymskie”: natura, samotność i doświadczenie obcości	66
III. „Dziady” cz. III: jednostka, naród, Bóg i historia	69
IV. Romantyzm w malarstwie: wzniosłość, ruina i groza.....	76
V. „Dziady” cz. III na plakacie i w syntezie.....	79
Źródła tekstów i reprodukcji.....	82
Odpowiedzi, punktacja i wskazówki	83
Wielki sprawdzian z romantyzmu	96
Klucz odpowiedzi i zasady oceniania.....	113
Romantyzm na maturze ustnej.....	123
19. Świat ducha a świat rozumu.....	124
20. Na czym polega ludowa sprawiedliwość?	127
21. Losy młodzieży polskiej pod zaborami.....	130

22. Mesjanizm jako romantyczna idea poświęcenia	133
23. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborcy.....	136
24. Różne postawy człowieka wobec Boga	138
25. Jakie prawdy o człowieku ujawniają jego sny albo widzenia?	141
26. W jakim celu twórca nawiązuje do motywów biblijnych?	144
27. Walka dobra ze złem o duszę ludzką	147
28. Czym dla człowieka może być wolność?	149
29. Motyw samotności.....	152
Kontekstownik do pytań z romantyzmu	155
Bank najważniejszych pojęć.....	155
Zaplanuj dowolną odpowiedź ustną	156
Ostatnia kontrola przed wypowiedzią	157
Trening w trzech etapach.....	158
Podstawa opracowania.....	158
Romantyzm w wypracowaniu maturalnym	158
Jak CKE buduje tematy?	159
Dlaczego „Dziady” część III są tak użyteczne?.....	160
Źródła wykorzystane przy konstrukcji tematów.....	201
Kryteria samooceny.....	202
Samoocena pojedynczego akapitu	203
Karty pracy	203
Ostatnia kontrola przed oddaniem wypracowania.....	219
POZYTYWIZM	223
Teoria potrzebna do zdania matury.....	223
Bolesław Prus, „Lalka”	242
Henryk Sienkiewicz, „Potop” – historia, odwaga i przemiana.....	250
Realizm europejski: Fiodor Dostojewski, „Zbrodnia i kara”	256
Najważniejsi twórcy epoki – kto pomaga zrozumieć pozytywizm?.....	261
Pozytywizm – mapa maturalna	262
Jak CKE pyta o pozytywizm?.....	265
Pozytywizm odpowiedzi	270
Jak CKE pyta o pozytywizm? Wnioski dla maturzysty	273
50 zadań autorskich	275
Odpowiedzi, punktacja i wskazówki.....	293
Wielki sprawdzian.....	308
Odpowiedzi i zasady oceniania	330

Pozytywizm na maturze ustnej.....	343
30. Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania?	344
31. Praca jako pasja człowieka.....	346
32. Majątek i pochodzenie w relacjach międzyludzkich.....	348
33. Konfrontacja marzeń z rzeczywistością.....	350
34. Miasto – przestrzeń przyjazna czy wroga człowiekowi?.....	352
35. Czym dla człowieka mogą być wspomnienia?	354
36. Postawy odwagi i tchórzostwa.....	356
37. Walka człowieka ze swoimi słabościami.....	359
38. Motyw winy i kary.....	361
40. Co może determinować ludzkie postępowanie?	365
41. Motyw przemiany bohatera.....	367
Kontekstownik do pytań z pozytywizmu.....	369
Bank najważniejszych pojęć.....	370
Zaplanuj dowolną odpowiedź ustną	371
Pozytywizm w wypracowaniu maturalnym.....	372

ROMANTYZM

Kompletny warsztat maturalny

teoria • zadania • matura ustna • matura pisemna

- postać odwrócona plecami – odbiorca patrzy na krajobraz razem z bohaterem;
- mgła – zasłania świat i podkreśla jego tajemniczość;
- góry i przepaść – tworzą doświadczenie wzniosłości: zachwyty połączonego z niepokojem;
- samotność – nie musi oznaczać słabości; może być warunkiem poznania siebie.

POŁĄCZ Z LITERATURĄ

„Sonety krymskie”: Pielgrzym również staje wobec ogromu natury i doświadcza własnej samotności. Obraz Friedricha może być kontekstem do tematów o podróży, wyobcowaniu, granicach poznania, naturze i poszukiwaniu sensu.

2. Pejzaż romantyczny – cisza, ruina, śmierć

Caspar David Friedrich, „Mnich nad morzem”, 1809

Caspar David Friedrich, „Opactwo w dąbrowie”, 1809–1810

„Mnich nad morzem” – człowiek niemal znika

Kompozycja została zredukowana do kilku pasów: brzegu, ciemnego morza i ogromnego nieba. Mała sylwetka mnicha nie organizuje świata – przeciwnie, uświadamia jego bezmiar. Natura nie jest tutaj dekoracją ani miejscem przyjemnego spaceru. Staje się przestrzenią metafizycznego doświadczenia.

„Opactwo w dąbrowie” – ruina jako znak przemijania

Gotycka ruina, nagie dęby, cmentarz i procesja tworzą obraz graniczny między życiem i śmiercią. Romantycy fascynowali się ruiną, ponieważ łączy ona historię z przemijaniem: pokazuje, że dzieła człowieka rozpadają się, ale pamięć i pytanie o sens pozostają.

ZOBACZ MECHANIZM

ROMANTYCZNY PEJZAŻ: element natury → emocja → sens. Mgła nie jest „ładna”: oznacza niepewność. Ruina nie jest „stara”: uruchamia refleksję o czasie. Mała postać nie jest „przypadkowa”: pokazuje kruchość człowieka wobec świata.

„Dziady” część III – dramat, który trzeba zrozumieć

NAJPIERW JEDNO ZDANIE

„Dziady” część III opowiadają o młodych ludziach prześladowanych przez rosyjskie państwo, o poecie, który próbuje sam przejąć odpowiedzialność za naród, oraz o poszukiwaniu sensu cierpienia w historii, religii i moralnych wyborach człowieka.

Podstawowe informacje

Element	Informacja
Autor	Adam Mickiewicz
Powstanie	Drezno, 1832 rok; stąd określenie „Dziady drezdeńskie”.
Publikacja	1832 rok, w czwartym tomie „Poezji” wydanym w Paryżu.
Rodzaj i gatunek	Dramat; dramat romantyczny o otwartej i synkretycznej kompozycji.
Czas głównych wydarzeń	Lata 1823–1824, okres śledztwa przeciw młodzieży wileńskiej.
Miejsca	Wilno, Warszawa, dom wiejski pod Lwowem, przestrzeń Rosji i Petersburga, cmentarz podczas obrzędu dziadów.
Kontekst	Proces filomatów i filaretów, represje Nowosilcowa, doświadczenie zestania, klęska powstania listopadowego i Wielka Emigracja.

Dedykacja i Przedmowa – dlaczego zaczynamy przed Prologiem?

Dramat został poświęcony Janowi Sobolewskiemu, Cyprianowi Daszkiewiczowi i Feliksowi Kótakowskiemu – przyjaciołom oraz współtowarzyszom prześladowań. Dedykacja nadaje utworowi charakter pamięci o konkretnych osobach. Nie czytamy wyłącznie fikcji, lecz literackie świadectwo pokolenia.

W Przedmowie Mickiewicz opisuje represje wobec młodzieży i działalność senatora Nikołaja Nowosilcowa. Autor świadomie łączy dokument historyczny z dziełem artystycznym. Sceny dramatu nie są kroniką jeden do jednego, ale wyrastają z rzeczywistych aresztowań, przesłuchań, wywózek i mechanizmów państwowej przemocy.

WAŻNE

Nie należy mówić, że każda postać i każda scena są dokładnym zapisem faktów. Mickiewicz wykorzystuje autentyczne nazwiska, doświadczenia i wydarzenia, ale komponuje je tak, aby stworzyć szerszą diagnozę imperium, społeczeństwa i duchowego sensu historii.

Dlaczego utwór nazywa się „Dziady” część III?

Jak CKE pyta o romantyzm?

Zadania z arkuszy egzaminacyjnych

Zadanie 1 (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Adam Mickiewicz

Romantyczność

„Słuchaj, dziewczeczko!” – krzyknie śród zgiełku
 Starzec i na lud zawoła:
 „Ufajcie memu oku i szkiełku,
 Nic tu nie widzę dokoła.
 [...]

 Dziewczyna duby smalone¹ bredzi,
 A gmin² rozumowi bluźni.”

Adam Mickiewicz, Romantyczność, [w:] tegoż, Wiersze, Warszawa 1976.

¹ Doby smalone – głupstwa, brednie, rzeczy zmyślane.

² Gmin – ludzie prości, niewykształceni.

Uzupełnij zdanie. Wpisz właściwe określenia, wybrane spośród podanych w nawiasach.

Bohater, który wypowiada się w przytoczonym fragmencie Romantyczności Adama Mickiewicza, reprezentuje światopogląd typowy dla (oświecenia / romantyzmu) _____, będący wyrazem przekonania o wartości (zmysłowego / pozazmysłowego) _____ poznania świata.

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie Dziadów cz. III Adama Mickiewicza wyjaśnij, na czym polega idea mesjanizmu wyrażona w tym dramacie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

40 autorskich zadań maturalnych

„Dziady” cz. III • ballady • „Oda do młodości” • „Sonety krymskie” • sztuka romantyczna

Zadania zostały przygotowane w logice zbliżonej do testu historycznoliterackiego. Nie kopiują arkuszy CKE, lecz ćwiczą te same operacje: analizę fragmentu, wykorzystanie znajomości całego utworu, interpretację symbolu, porównanie tekstów kultury, rozpoznawanie środków językowych oraz formułowanie krótkiej syntezy.

JAK PRACOWAĆ Z ROZDZIAŁEM

Najpierw rozwiąż zadanie bez zaglądania do teorii. W poleceniu podkreśl czasownik operacyjny: wskaż, wyjaśnij, rozstrzygnij, porównaj, uzasadnij.

W zadaniach z plakatem lub obrazem stosuj schemat: element graficzny → jego sens → związek z konkretnym utworem albo ideą epoki.

Jeżeli polecenie wymaga dwóch elementów, dwóch argumentów albo odwołania do obu tekstów, odpowiedź niepełna nie może otrzymać maksymalnej liczby punktów.

Zakres	Zadania	Najważniejsze umiejętności
Przełom romantyczny i ballady	1–8	światopogląd, ludowość, fantastyka, synkretyzm, perswazja
„Sonety krymskie” i romantyczny wędrowiec	9–14	środki językowe, natura, samotność, orientalizm, obraz
„Dziady” cz. III	15–32	znajomość dramatu, prometeizm, mesjanizm, martyrologia, społeczeństwo, władza
Sztuka romantyczna	33–36	symbol, nastrój, wzniosłość, groza, porównanie tekstów kultury
Plakaty i synteza	37–40	interpretacja elementów graficznych, argumentacja, krótka wypowiedź

WAŻNE

Rdzeń zestawu stanowią utwory obowiązkowe i materiał potrzebny na poziomie podstawowym. Teksty dodatkowe są przytoczone w zadaniach, dlatego nie wymagają znajomości całych dzieł.

Cytaty z utworów Adama Mickiewicza pochodzą z zasobów Wolnych Lektur. Zachowano ich historyczną pisownię.

Wielki sprawdzian z romantyzmu

50 zadań • 100 punktów • poziom podstawowy z wyraźnie oznaczonym materiałem uzupełniającym

ZANIM ZACZNIESZ

Ten sprawdzian ma charakter przekrojowy i bardziej „książkowy” niż wcześniejsze zadania maturalne. Sprawdza uporządkowaną wiedzę, znajomość wydarzeń, postaci, pojęć, kompozycji utworów oraz umiejętność krótkiego wyjaśniania. Polecenia zostały ułożone od nowa: nie powtarzają zadań CKE, 40 zadań autorskich ani poleceń z przestanych testów wydawniczych.

Rdzeń sprawdzianu tworzą: „Romantyczność”, wybrane ballady, „Oda do młodości”, „Sonety krymskie” oraz „Dziady” cz. III. Ostatni blok zawiera materiał uzupełniający, często pojawiający się na szkolnych sprawdzianach.

Zwracaj uwagę na liczbę wymaganych elementów. Samo podanie terminu nie wystarczy, jeżeli polecenie wymaga wyjaśnienia albo przykładu.

Blok	Zadania	Punkty	Zakres
I	1–12	22	epoka, idee, kultura, sztuka, gatunki
II	13–24	24	ballady, „Oda do młodości”, „Sonety krymskie”
III	25–46	44	„Dziady” cz. III
IV	47–50	10	materiał uzupełniający i synteza

Imię i nazwisko: Klasa:

Liczba punktów: / 100 pkt

I. Epoka, idee i kultura romantyzmu

Ramy czasowe, światopogląd, filozofia, sztuka i gatunki.

Zadanie 1. (0–2 pkt)

Wybierz poprawny model periodyzacji, a następnie wyjaśnij, dlaczego granice romantyzmu w Polsce i w Europie nie są identyczne.

A. Europa: od końca XVIII wieku do około 1848 roku; Polska: 1822–1863/1864.

B. Europa: 1822–1863/1864; Polska: od końca XVIII wieku do około 1848 roku.

.....

.....

.....

.....

.....

Romantyzm na maturze ustnej

Jak samodzielnie przygotować odpowiedzi do pytań jawnych 2026–2028

Jak pracować z tym rozdziałem?

Ten rozdział nie zawiera gotowych wypowiedzi do nauczenia się na pamięć. Prowadzi od treści pytania jawnego do samodzielnej, logicznej odpowiedzi. Przy każdym temacie znajdziesz analizę problemu, najbezpieczniejszą drogę przez utwór, pytania naprowadzające, możliwe początki tezy, kontekstownik, pułapki, mapę wypowiedzi oraz kartę samooceny.

NAJWAŻNIEJSZA ZASADA

Na maturze ustnej nie wystarczy opowiedzieć, co wydarzyło się w balladzie albo w „Dziadach” części III. Trzeba wyjaśnić problem wskazany w pytaniu, wybrać konkretne sceny lub obrazy, objaśnić ich znaczenie, funkcjonalnie wprowadzić kontekst i zakończyć wnioskiem.

POTRZEBUJESZ PEŁNYCH, MODELOWYCH ODPOWIEDZI?

W sklepie Zdaj Dobrze znajduje się ebook „Opracowane pytania 2026–2028” zawierający kompletne odpowiedzi do pytań jawnych. Ten rozdział potraktuj jako warsztat: najpierw zbuduj własną wypowiedź, a dopiero później porównaj ją z opracowaniem modelowym.

Zobacz materiały na www.zdajdobrze.pl

Co musi znaleźć się w dobrej odpowiedzi?

- Wyjaśnienie słów kluczowych z pytania i wyraźna odpowiedź na problem.
- Funkcjonalne odwołanie do wskazanego utworu – konkretna scena, obraz, decyzja, wypowiedź bohatera lub mechanizm działania.
- Argument, czyli wyjaśnienie, co przywołany przykład udowadnia w odniesieniu do tematu.
- Wybrany kontekst, który potwierdza, przeciwstawia, komplikuje albo poszerza rozważania.
- Wniosek wynikający z argumentacji, a nie mechaniczne powtórzenie tezy.

Odpowiedź problemowa to nie streszczenie

ZAMIAST OPOWIADAĆ

Nie układaj wypowiedzi według schematu: „najpierw było..., potem wydarzyło się...”. Wybierz tylko te elementy tekstu, które pomagają odpowiedzieć na pytanie. Po każdym przykładzie dopowiedz: „To pokazuje...”, „Ta scena ujawnia...”, „Ten obraz pozwala zrozumieć...”, „Kontekst rozszerza problem, ponieważ...”.

Jedenaście pytań – jedna epoka, różne problemy

Kontekstownik do pytań z romantyzmu

Jeden dobrze wykorzystany kontekst jest lepszy niż kilka przywołanych powierzchownie. Wybierz tekst, który naprawdę pomaga rozwinąć problem, i przygotuj do niego dwa konkretne elementy.

Kontekst	Najlepsze pytania	Co daje?	Uwaga
„Dziady” cz. II	19, 20, 27	świat duchowy, ludowy porządek moralny, konsekwencje czynów	nie streszczaj obrzędu – wybierz jedną zasadę
„Kordian”	22, 28, 29	winkelriedyzm, wolność narodowa, samotny czyn	dobry kontekst porównawczy dla Mickiewicza
„Syzyfowe prace”	21, 23, 28	rusyfikacja, młodość, opór kulturowy	pokazuj inną formę przemocy zaborczej
„Makbet”	25, 27, 29	wizje, pokusa, odpowiedzialność, samotność	oddziel wpływ sił nadprzyrodzonych od wyboru
„Rok 1984”	23, 28	władza, konformizm, kontrola świadomości	nie rób wykładu o totalitaryzmie
Księga Hioba	22, 24	niewinne cierpienie, spór z Bogiem, granice poznania	dobry do problemów religijnych, nie politycznych
„Wesele”	23, 25	społeczeństwo, narodowa odpowiedzialność, zjawy	porównuj diagnozę wspólnoty
„Stepy akemańskie” / „Hymn” Stowackiego	29	emigracja, wygnanie, samotność	wystarczy jeden wyrazisty obraz tęsknoty

Bank najważniejszych pojęć

Pojęcie	Znaczenie użyteczne w odpowiedzi ustnej
irracyonalizm	przekonanie, że poznanie nie ogranicza się do rozumu i doświadczenia zmysłowego; ważne są także intuicja, uczucie, wiara i wyobraźnia
ludowość	zainteresowanie wierzeniami, obyczajami, moralnością i wyobraźnią ludu
ludowa sprawiedliwość	przekonanie o istnieniu moralnego porządku, w którym zło i zdrada pociągają za sobą konsekwencje nawet poza ludzkim sądem

POZYTYWIZM

Kompletny warsztat maturalny

Teoria • Zadania • Sprawdzian • Matura ustna • Wypracowanie

Monika Andrulewicz

— Zdaj Dobrze —

CO Z TEGO WYNIKA?

Teoria musi prowadzić do problemów, nie do encyklopedycznej listy haseł. Uczeń powinien umieć połączyć np. „pracę” z Wokulskim, Rzeckim i Ochockim, „pochodzenie” z barierą między Wokulskim a Łęcką, „miasto” z kontrastem Powiśla i salonów, a „odwagę” w „Potopie” z przemianą Kmicica i jego gotowością do ryzyka.

Podstawa opracowania: podstawa programowa języka polskiego po zmianach z 28 czerwca 2024 r.; Informator CKE o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2024/2025; komunikat CKE z listą zadań jawnych na lata 2026–2028.

2. Nazwa, ramy czasowe i historyczne źródła epoki**Skąd nazwa „pozytywizm”?**

Nazwa wiąże się z filozofią pozytywną Augusta Comte’a, który za wartościową uznawał wiedzę opartą na obserwacji, badaniu faktów i prawach naukowych. W polskiej historii literatury „pozytywizm” oznacza jednak coś szerszego niż ścisłą doktrynę filozoficzną: program kultury, publicystyki i literatury rozwijany po klęsce powstania styczniowego, dostosowany do realiów życia pod zaborami.

NIE UPRASZCZAJ

Polscy pozytywści nie byli po prostu „wyznawcami Comte’a”. Korzystali z różnych inspiracji – między innymi z empiryzmu, utylitaryzmu i ewolucjonizmu – a własny program podporządkowali problemom społeczeństwa żyjącego bez państwa.

Ramy czasowe

Obszar	Umowne ramy	Znaczenie
Polska	1864 – około 1890 roku	Początek łączy się z klęską powstania styczniowego i zmianą programu działania. Około 1890 roku narastają zjawiska modernistyczne, które otwierają Młodą Polskę.
Europa	druga połowa XIX wieku	W literaturze europejskiej trafniej mówić o realizmie i naturalizmie niż o jednolitej epoce nazwanej „pozytywizmem”. Pozytywizm jest przede wszystkim nurtem filozoficznym i światopoglądowym.

Uzasadnij trafność przytoczonej opinii o Rodionie Raskolnikowie. W odpowiedzi odwołaj się do przykładu z powieści „Zbrodnia i kara” – dowodzącego, że ten bohater raz był wielkoduszny, oraz do przykładu dowodzącego, że innym razem był nieludzki.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2

Olga Tokarczuk

Lalka i perła

[...] to człowiek oddany historii, choć w gruncie rzeczy jej nierozumiejący; [...] upatrujący własnego indywidualnego zbawienia w Napoleonie, wyzwoleniu, powstaniach i wojnach. [...] To także człowiek przywiązany – do ludzi, do opinii, do miejsca.

Olga Tokarczuk, Lalka i perła, Kraków 2019.

Zadanie 2.1 (0–1)

Który bohater *Lalki* Bolesława Prusa został opisany w przytoczonym fragmencie *Lalki i perły* Olgi Tokarczuk? Podaj nazwisko tego bohatera.

.....

Zadanie 2.2 (0–1)

Wykaż, że bohater *Lalki* Bolesława Prusa, opisany w przytoczonym fragmencie *Lalki i perły* Olgi Tokarczuk, to człowiek przywiązany do ludzi. W odpowiedzi odwołaj się do relacji tego bohatera z wybranym bohaterem *Lalki* Bolesława Prusa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I. Epoka, filozofia i program pozytywizmu

Ramy historyczne, idee, publicystyka, literatura, realizm, naturalizm i sztuka.

Zadanie 1. (0–3 pkt)

Podaj wydarzenie, które symbolicznie otwiera pozytywizm w Polsce, zapisz rok przyjmowany jako początek epoki i wyjaśnij, dlaczego po tym wydarzeniu zmienił się model polskiego patriotyzmu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–3 pkt)

Wyjaśnij pochodzenie nazwy „pozytywizm”. Następnie podaj dwie nazwy prądów literacko-artystycznych, z którymi najczęściej wiąże się drugą połowę XIX wieku w Europie.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Połącz myśliciela z koncepcją. Każdej osobie przyporządkuj jedną literę.

Myśliciel	Koncepcja
1. Auguste Comte	A. ewolucjonizm biologiczny
2. John Stuart Mill	B. organicyzm / ewolucjonizm społeczny
3. Herbert Spencer	C. filozofia pozytywna
4. Charles Darwin	D. utilitaryzm
5. Karol Marks	E. materializm historyczny

1. 2. 3. 4. 5.

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Zdefiniuj trzy pojęcia: scjentyzm, utilitaryzm, organicyzm. Każdą definicję zapisz jednym pełnym zdaniem.

Scjentyzm –

.....

Argument 2 – drugi utwór	
Kontekst i jego funkcja	
Wniosek	

Temat 2

W jaki sposób miłość wpływa na decyzje i wybory człowieka?

Co trzeba rozważyć?

Trzeba pokazać konkretny mechanizm wpływu uczucia na działanie: motywowanie, idealizowanie drugiej osoby, zmianę hierarchii wartości, gotowość do poświęcenia albo utratę rozsądku. Najlepsza argumentacja odróżnia samą miłość od sposobu, w jaki bohater ją przeżywa.

Możliwe stanowiska

- Miłość może uruchamiać energię i skłaniać do przekraczania własnych ograniczeń.
- Silne uczucie może zniekształcać ocenę rzeczywistości, jeśli człowiek podporządkowuje mu całą tożsamość i rezygnuje z krytycznego myślenia.

Jak wykorzystać pozytywizm?

Utwór / materiał	Co przywołać?	Co to może udowodnić?
„Lalka” – Wokulski i Izabela	Zdobywanie majątku, wejście do salonów, pomoc Łęckim, zakup kamienicy i starania o małżeństwo; później rozczarowanie i kryzys.	Miłość może jednocześnie mobilizować do działania i prowadzić do decyzji sprzecznych z własnym interesem.
„Potop” – Kmicic i Oleńka	Ocena Oleńki staje się dla Kmicica jednym z impulsów do moralnej przemiany i odzyskania dobrego imienia.	Uczucie może wzmacniać potrzebę zmiany, gdy wiąże się z szacunkiem do wartości reprezentowanych przez drugą osobę.
„Zbrodnia i kara” – Sonia i Raskolnikow	Obecność Soni, jej współczucie i gotowość towarzyszenia bohaterowi wpływają na jego decyzję o przyznaniu się do winy i przyjęciu kary.	Relacja oparta na miłości i akceptacji może pomóc człowiekowi podjąć odpowiedzialną decyzję.

Dobór drugiego utworu

- „Romeo i Julia” – uczucie prowadzi do buntu wobec konfliktu rodzin, ale także do tragicznych decyzji.
- „Dziady” cz. IV – absolutyzacja miłości prowadzi Gustawa do rozpadu wewnętrznego.
- „Skąpiec” – podporządkowanie relacji interesowi ekonomicznemu pokazuje przeciwieństwo miłości opartej na szacunku.

Konteksty do wyboru

- psychologiczny – idealizacja partnera i zależność emocjonalna
- etyczny – miłość jako odpowiedzialność za dobro drugiego człowieka